

Wolność i odpowiedzialność

w etyce Karola Wojtyły

Artur Andrzejuk

Plan

- Ustalenie pojęć wyjściowych
 - Wolność
 - Odpowiedzialność
- Wzajemne relacje wolności i odpowiedzialności
 - Sumienie
 - Mądrość
- Nieporozumienia na temat wolności i odpowiedzialności
 - Tolerancja
 - Relatywizm
 - Woluntaryzm

Odpowiedzialność

- Wzięcie na siebie skutków swoich działań
 - Jest wytłumaczeniem się z naszych działań.
 - Jako podstawa rachunku sumienia jest źródłem żalu za grzechy.

Odpowiedzialność i moralność

- Odpowiedzialność jest wiernością moralności, która polega na chronieniu dobra osób i unikaniu zła.
 - Miarę odpowiedzialności wyznacza zgodność działań z normą moralną.

Odpowiedzialność i mądrość

- Odpowiedzialność mierzy się zgodnością działań z mądrością osób.
 - Gdy nie zastosujemy tej normy moralnej, nasze działanie wywoła złe skutki.
 - Trzeba wtedy z godnością wziąć na siebie skutki dobrych i złych działań.

Odpowiedzialność przed Bogiem

- Odpowiedzialność przed Bogiem lub wyłącznie przed Bogiem, co akcentują władcy, swoiście uwalnia od wytłumaczenia się z naszych działań przed ludźmi.
 - Wprowadza doczesną bezkarność i manifestuje pychę władców.

Odpowiedzialność przed historią

- Odpowiedzialność przed historią jest laicką formułą odpowiedzialności przed Bogiem.
 - Jest ukrytą negacją Boga.

Odpowiedzialność przed narodem

- Jest powoływaniem narodu na świadka naszych działań, a nie na sędziego.
 - Naród może nas ocenić jedynie przez instytucje, które wchodzą w struktury państwa.
 - Odpowiedzialność przed narodem jest dyskretnym domaganiem się wyrozumiałości.

Odpowiedzialność przed prawem

- Przez fakt prawa odpowiedzialność jest związana z funkcjonowaniem władzy, która ustanawia prawa i egzekwuje ich przestrzeganie.

Odpowiedzialność jako poświęcenie

- Poświęcenie jest wzięciem na siebie skutków działania innych osób.
 - Rodzice często chcieliby ponieść karę za złe działania dzieci.
 - Znamy też poświęcenie życia dla ratowania Ojczyzny, chorych w czasie groźnej zarazy, np. dżumy.

Odpowiedzialność jako miłosierdzie

- Miłosierdzie jest wzięciem na siebie skutków zaniedbania działań, które ktoś powinien podjąć.
 - Jest zareagowaniem z motywu miłości na czyjeś aktualne cierpienie.
 - Ma postać pomocy głodnym, chorym, ubogim, zaniedbanym, uwięzionym, bezdomnym, **podróżującym**.

Religijny aspekt miłosierdzia

- Chrystus wysoko sytuuje miłosierdzie. Nazywa je Jemu udzieloną pomocą.
- Chrystus ujął miłosierdzie w jedno z ośmiu błogosławieństw.

Humanistyczny aspekt miłosierdzia

- Miłosierdzie wyraża braterstwo ludzi.
 - Wynosi cierpiących na pozycję osób pierwszych, którym poświęcamy czas, zdrowie i siły. Nadaje odpowiedzialności pozycję heroizmu.

Wolność

- Wolność to rozumnie zdecydowana wierność prawdzie i dobru.

Sumienie

- Sąd intelektu i wyznaczona tym rozumieniem decyzja woli.

Wolność i sumienie

- Wolność jest przejawem wspólnego działania intelektu i woli.
 - Wynika z tego, że wolność jest przejawem sumienia.

Wolność i prawda

- Wolność kierowania sądem intelektu oraz sam intelekt, są poddane prawdzie, gdyż ona aktywizuje intelekt, który wyzwala rozumną decyzję woli.

Wolność i mądrość

- Tak ujęta wolność jest ukazywaniem człowieka jako osoby mądrej i prawej, skierowanej do prawdy i dobra.
 - Ta wierność jest chwałą człowieka.

Akcenty

- Pierwszy polega na podkreśleniu, że człowiek jest autorem swych czynów.
- Drugi akcent uwyrażnia rozumność człowieka i jego rozumne kierowanie się do prawdy i dobra.
- Zwrócenie uwagi na prawdę i dobro wyklucza kierowanie się człowiekiem do fałszu i zła, a tym samym do nicości, gdyż prawda i dobro są zawsze przejawami realnego bytu.

Wolność jako niezależność

- Tak rozumiana wolność jest raczej dowolnością i nieporozumieniem, gdyż nie można uzyskać takiej całkowitej niezależności.
 - Zależymy przecież choćby od pożywienia, klimatu, struktur społecznych, innych ludzi.
 - Wolność jako niezależność jest raczej marzeniem, oderwanym od rzeczywistości.

Wolność do czegoś i wolności od czegoś

- Poprawia to i ukonkretnia ujęcie wolności jako niezależności.
 - Mówi się więc, że jesteśmy wolni w wyborze pracy, ustroju społecznego, możemy kierować się do tego, co ukazuje ideologia lub warunki życia.
 - Tak określoną wolność głoszą w materializmie dialektycznym.

Wolność jako istota człowieka

- W określeniu tym zawiera się błąd utożsamienia cechy działań ludzkich z istotą człowieka.
 - Nigdy cecha nie może stać się elementem strukturalnym, gdyż na tym elemencie się wspiera i go przejawia

Tolerancja

- Przez tolerancję można rozumieć akceptowanie osób i zgodę na poglądy i przekonania jedynie prawdziwe i dobre.

Niedokładne określenie tolerancji

- Akceptowanie wszystkich przekonań i poglądów.
 - Jest to zgoda zarazem na dobro i zło, na prawdę i fałsz.
 - Wprowadza to nieład w myśleniu i postępowaniu.
 - Nigdy nie można zaakceptować np. błędów ortograficznych lub atakujących ludzi decyzji.

Relatywizm

- Polega on na dopuszczeniu dowolnych rozstrzygnięć
 - Zależy od agnostycyzmu, według którego intelekt ludzki nie jest zdolny do poznania prawdy.

Woluntaryzm

- Jest to przypisanie woli człowieka pozycji jedynej władzy, nie podlegającej nigdy rozumowi.
 - Wyklucza się tu rozpoznawanie prawdy i dobra, z czego wynika akceptowanie fałszu i zła.

Wnioski

- Wolność wyznacza pole dla odpowiedzialności
 - Ile wolności tyle odpowiedzialności
- Odpowiedzialna wolność polega na kontrolowaniu jej za pomocą prawdy
 - Tę prawdę rozpoznaje intelekt, usprawniony w mądrości.